

Δημήτρης Μπελαντής

ΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΟΨΕΙΣ ΤΩΝ «ΝΕΩΝ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ»

Η Συμφωνία της 26ης Οκτωβρίου 2011 και η δεύτερη δανειακή σύμβαση που την συνοδεύει θα έχουν βαρύτερες και καταλυτικές συνέπειες για την ελληνική οικονομική και πολιτική πραγματικότητα αλλά και για την ελληνική έννομη τάξη.

Πρώτα απ' όλα, είναι σαφές ότι η Ελλάδα δεσμεύεται για περισσότερα από είκοσι χρόνια (μέχρι το 2035) σε ένα πρόγραμμα ασφικτικής δημοσιονομικής λιτότητας, μεγάλης μείωσης των μισθών στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, μαζικές απολύσεις και «καθεστώς εφεδρείας» και κατεδάφιση των συντάξεων και γενικότερα των όποιων υπολειμμάτων κοινωνικού κράτους έχουν απομείνει. Σε συνάφεια με αυτά, η αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου (άρθρο 25 Σ) και τα κοινωνικά δικαιώματα που συνδέονται με αυτήν (δικαίωμα στην εργασία και στην κοινωνική ασφάλιση, δικαίωμα στο συνδικαλισμό και στις ελεύθερες διαπραγματεύσεις, δικαίωμα στην απεργία κ.λπ.) είναι βέβαιο ότι τίθενται υπό μόνιμη αναστολή. Άλλωστε, η προοπτική δημιουργίας όλο και πιο εκτεταμένων «ελεύθερων από

την κοινωνική προστασία ζωνών εργασίας», που παραπέμπει σε μια «κινεζοποίηση» της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας, θα καταλύσει ακόμη και αυτό το όριο προστασίας, το οποίο καθορίζει η Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας (προς αυτό παρέπεμπε ήδη και το Πρώτο Μνημόνιο του 2010 στις ρυθμίσεις του για τους «πρωτοεσερχόμενους στην αγορά εργασίας» αλλά και οι ακόλουθες νομοθετικές τροποποιήσεις για τη μη υποχρεωτικότητα των κλαδικών συμβάσεων εργασίας). Μιλάμε, δηλαδή, για τη διαρκή αναστολή του «κοινωνικού» και «εργασιακού» τμήματος του ελληνικού Συντάγματος σε βάρος αποκλειστικά των δυνάμεων της μισθωτής εργασίας.

Σημαντικό ενδιαφέρον παρουσιάζει, επίσης, η υπαγωγή βάσει της Συμφωνίας της 26ης Οκτωβρίου και της νέας δανειακής σύμβασης των διαφορών σχετικά με την αποπληρωμή του χρέους στο βρετανικό δίκαιο. Πέρα από το γεγονός ότι το βρετανικό δίκαιο παρουσιάζει την ιδιομορφία να είναι κατ' εξοχήν το δίκαιο του δανειστή σε βάρος των δικαιωμάτων του οφειλέτη, είναι

σαφές ότι η υπαγωγή σε αυτό στερεί από την Ελλάδα (και ειδικότερα από την ελληνική Βουλή) την αρμοδιότητα να συγκαθορίσει έστω τα σχετικά με την αποπληρωμή του χρέους της. Στην περίπτωση δε της αποχώρησης ή αποπομπής από το ευρώ, στερεί από την Ελλάδα το δικαίωμα να καθορίσει την ισοτιμία αποπληρωμής των ομολόγων της (με βάση το νέο νόμισμα που θα εισαγάγει) ή το δικαίωμά της να πληθωρίσει το χρέος της με βάση το νέο νόμισμά της. Στερεί δηλαδή την Ελλάδα από τη δυνατότητα να ζητήσει με δικούς της όρους την αναδιάρθρωση του χρέους της (αν και αυτό δεν είναι, βεβαίως, για την Αριστερά το κύριο ζητούμενο).

Επιπλέον, με βάση το σημείο 13 της Συμφωνίας της 26ης Οκτωβρίου υποθρεύεται πλήρως η *δημόσια περιουσία του ελληνικού κράτους* (ας σημειωθεί εδώ ότι δημόσια περιουσία είναι αυτή που εξυπηρετεί δημόσιους σκοπούς και όχι αυτή που ανήκει στο κράτος ως «ιδιώτη»/επιχειρηματία), αφού επιβεβαιώνεται η δέσμευση των πόρων από τις επικείμενες ιδιωτικοποιήσεις για την αποπληρωμή του χρέους – με ειδική μάλιστα αναφορά στο ενεργειακό πρόγραμμα «Ήλιος» για την απόσπαση από την Ελλάδα των «εναλλακτικών» ενεργειακών της πηγών. Η δημόσια περιουσία του κράτους περιλαμβάνει ενδεικτικά τους θαλάσσιους και υδάτινους πόρους, τα δάση, τα λιμάνια, τους βασικούς ενεργειακούς πόρους, τα κτίρια που στεγάζουν δημόσιες υπηρεσίες κατά τον προορισμό τους, τον έλεγχο του δικτύου των τηλεπικοινωνιών, τον

εξοπλισμό του στρατού κ.ά. Πρόκειται ουσιαστικά για την εκχώρηση βασικών κυριαρχικών δικαιωμάτων της Ελλάδας, αφού η ιδιοκτησία και χρήση ή εκμετάλλευση της δημόσιας περιουσίας του κράτους συνιστούν θεμελιώδες όπλο και μέσο για την άσκηση της *λαϊκής κυριαρχίας* (άρθρο 1 παρ. 2 Σ). Και εκχώρηση εδώ σημαίνει εκχώρηση με την πλήρη νομική έννοια, η οποία φθάνει μέχρι και το δικαίωμα αναγκαστικής εκτέλεσης (κατάσχεσης). Ας σημειωθεί εδώ ότι βασικός μοχλός παράκαμψης αυτού του συνταγματικού εμποδίου – αν θεωρηθεί ότι υπάρχουν πλέον οποιαδήποτε εμπόδια στο ντόπιο και διεθνές κεφάλαιο – είναι και η διαφοροποίηση της «ιδιοκτησίας» πάνω στη δημόσια γη και του δικαιώματος εκμετάλλευσής της ή μακροχρόνιας μίσθωσής της (λ.χ. για 99 χρόνια κατά το βρετανικό δίκαιο).

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι μια οποιαδήποτε κυβέρνηση (μονοκομματική ή συνεργασίας) δεν νομιμοποιείται συνταγματικά να εισαγάγει στη Βουλή την εκχώρηση κυριαρχικών δικαιωμάτων και μάλιστα *τέτοιας έκτασης* ούτε καν με την έννοια του άρθρου 28 παρ. 2 (εκχώρηση κυριαρχικών δικαιωμάτων σε όργανα διεθνούς οργανισμού με την πλειοψηφία των 3/5 της Βουλής). Μια τόσο εκτεταμένη κατάλυση της δημόσιας περιουσίας σημαίνει μια ανατροπή σε τέτοια έκταση των κοινωνικών και πολιτικών συσχετισμών, ώστε να είναι αμφίβολο αν μιλάμε πλέον για *κυρίαρχο κράτος με τη στενή έννοια*. Αυτό το ζήτημα τίθεται πρωτί-

στος από τη σκοπιά των εργατικών/λαϊκών τάξεων, αφού αυτές βασικά επωφελούνται στη σημερινή συγκυρία από την ύπαρξη και ανάπτυξη της δημόσιας περιουσίας και των δημοσίων υπηρεσιών, οι οποίες συνδέονται με αυτήν. Συνεπώς, η επικύρωση των παραπάνω συμφωνιών από τη Βουλή –με την ευθύνη των νυν κομμάτων εξουσίας– συνιστά μια προφανή συνταγματική υπέρβαση/εκτροπή.

Δεν είναι, λοιπόν, απορίας άξιο που τις τύχες αυτών των συμφωνιών και «εκχωρήσεων δικαιωμάτων» διαπραγματεύεται μια κυβέρνηση, νόμιμη μεν από τυπική συνταγματική άποψη (αφού διαθέτει την εμπιστοσύνη της Βουλής έστω και διά της μεθόδου της «θεωρίας του κηπουρού») αλλά ουσιαστικά πολιτικά ανομιμοποίητη. Κι αυτό, καθώς κανένα από τα κόμματα που την συναπαρτίζουν δεν εξέλεξε τους βουλευτές του με βάση ένα τέτοιο απαράδεκτο και αδιανόητο πολιτικό πρόγραμμα. Ακόμη και αν τυγχάνει αυτή η κυβέρνηση μιας περιστασιακής κοινωνικής ανοχής (που προκλήθηκε από μια απίστευτη ιδεολογική τρομοκρατία των κυρίαρχων κοινωνικών δυνάμεων για τη «χρεοκοπία» και «διάλυση» της χώρας, για αποτελέσματα δηλαδή που οι ίδιες προκάλεσαν), η λύση τόσο σοβαρών κοινωνικών και πολιτικών διλημάτων δεν μπορεί παρά να δοθεί από τις κάλπες (και στην πραγματικότητα από τη μεγάλη κινητοποίηση του λαϊκού παράγοντα πριν και μετά από τις κάλπες) και μάλιστα άμεσα. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι η «κατάσταση έκτακτης ανάγκης» που

υλοποιείται *απωθεί τις κάλπες* όλο και μακρύτερα από την αρχική αναγγελθείσα ημερομηνία της 19-2-2012 προς ένα «άγνωστο μέλλον». Θα προσθέταμε επίσης ότι αν μπορούσαν να απωθήσουν τη διενέργεια εκλογών επ' αόριστον, θα το έπρατταν – η συμμετοχή του ΛΑ.Ο.Σ στην κυβέρνηση είναι και μια υποθήκη προς αυτή την κατεύθυνση.

Πολλά από όσα συμβαίνουν σήμερα στην Ελλάδα παραπέμπουν στο σχηματισμό και στη διαίωσιση μιας «κατάστασης έκτακτης ανάγκης» ή «εξαιρέσης» με την παραδοσιακή νομική και συνταγματική έννοια. Η απαξίωση του ρόλου των πολιτικών κομμάτων (και των αστικών κομμάτων εξουσίας), η εξάρτηση της κυβέρνησης περισσότερο από μια διεθνή εκτελεστική επιτροπή (την Τρόικα και τα όργανά της) χωρίς καμία δημοκρατική νομιμοποίηση και λιγότερο από τη Βουλή, η πλήρης υποβάθμιση του κοινοβουλίου ως οργάνου που επικυρώνει την ψήφιση των Diktat αυτής της διεθνούς εκτελεστικής επιτροπής, η προσπάθεια αναγωγής των επαγγελματικών οργανώσεων σε μακριά χέρια του κρατικού μηχανισμού, θυμίζουν πολύ τις τελευταίες ημέρες της Δημοκρατίας της Βαϊμάρης και ιδίως την κυβέρνηση Μπρύνινγκ (1930-άνοιξη 1932), όταν η κυβέρνηση ήταν υπόλογη στην (τότε προεδρική) εκτελεστική εξουσία και τα «διατάγματα» της και όχι το λογικώς αντίστροφο. Το ότι η χώρα δεν κυβερνάται σήμερα με τα μέσα της «κατάστασης πολιορκίας» του άρθρου 48 Σ δεν σημαίνει παρά το γεγονός ότι δεν υπάρχει ακόμη ο ταξικός

συσχετισμός για να επιβληθεί κάτι τέτοιο. Όπως, επίσης, και το γεγονός ότι η αντιδραστική τεχνοκρατία των αγορών δεν έχει γεννήσει ή υποθάψει ακόμη ένα γνήσιο «φασιστικό» μαζικό κίνημα. Όμως, αυτός δεν είναι λόγος για να μην επαγρυπνούμε δεδομένου ότι η παρόραση της «έκτακτης ανάγκης» δεν μπορεί παρά να ισχυροποιήσει τις δυ-

νάμεις που επιζητούν ένα διαρκές διαζύγιο από τη δημοκρατική νομιμότητα και να τους προσδώσει και τη νομιμοποίηση, η οποία θα κριθεί υπέρτερη της τυπικής συνταγματικής νομιμότητας.

Με λίγα λόγια, αυτό που ζούμε εδώ και δυο χρόνια είναι μια άρρητη συνταγματική ρήξη, *μια διαρκής συνταγματική εκτροπή.*

Χωρίς τίτλο, 1967-72